

[Bomholt.]

føjer ordningen som en paragraf i grundloven, skønt ingen af os ved, om den overhovedet har mulighed for at vokse ind i den danske samfundsordning. Hvis vi havde indført en ombudsmandsordning ved almindelig lov og det så viste sig, at ordningen var god, kunne man ved lejlighed indføje den i de varige institutioners række ved at give den plads i grundloven. Det, der står i grundloven, skal kunne tåle virkelighedens prøve. Nu indfører vi i dag en løfteparagraf, der giver adgang til et eksperiment, og det skal så vise sig, hvorledes eksperimentet falder ud. Hvis ordningen viser sig uhenigtsmæssig eller overflødig, vil man lade den falde, men selvfølgelig, når den er indført i tilknytning til en grundlovparagraf, vil det tage sin tid at få den afviklet, og hvad så med grundlovparagraffen? Den står da tilbage som en sårskorpe.

Den svenske ordning kan aldrig komme til at danne en parallel til danske forhold. Ombudsmandsordningen i Sverige er en logisk konsekvens af den særegne, historisk betingede tilstand, at statsråderne, ministrene, ikke formelt har ansvaret for de afgørelser, der træffes i forvaltningen; departementscheferne derovre er mere selvstændige end her. Her i landet er en minister ansvarlig for enhver afgørelse, der træffes i hans ministerium, og må vedstå dette ansvar her i salen. Anderledes i Sverige: der har man nødvendigvis måttet rejse spørgsmålet: Hvem skal så være departementschefernes overordnede? Hvem skal være den overordnede myndighed med forbindelseslinie til rigsdag og befolkning? Man har der oprettet embedet som justitsombudsmand, d. v. s. en slags kontrollerende overdepartementschef, der ganske vist ikke kan omgøre en beslutning — det ville få hele systemet til at smuldre —, men derimod kan uddele karakterer for mindre god opførsel og gøre opmærksom på fejl, forsinkelser m. v. Den svenske ordning har bestået i halvandet hundrede år, den har i tidernes løb fået en vis erfaringsmæssig afgrænsning. Den svenske ombudsmand har selvsagt ikke kontrol med ministrene, men kun med de dele af administrationen, der ligger udenfor ministeransvarligheden. Der er ikke i svensk politik eller svensk tradition så meget som skyggen af en tendens i retning af at anbringe ministrene under kon-

trol af embedsmænd, i dette tilfælde endda en enkelt embedsmand, overhovedet ikke.

Når vi i Danmark har beskæftiget os med ombudsmandsordningen, skyldes det en særlig omstændighed. Efterhånden er de gamle ministerier, som vi overtog fra forrige århundrede, blevet udbygget med direktorater, forskellige sideadministrationer, og det vil være ret umuligt at gennemføre en strengt personlig ministeransvarlighed overfor de hundreder af administrative afgørelser, der så at sige daglig må træffes. Det er ikke altid let for den enkelte borger at finde frem til det hjørne i en administration, hvor just hans sag må finde sin afgørelse.

Han henvender sig da — det er ret almindeligt — til sin rigsdagsmand og beder ham om vejledning. For mit personlige vedkommende kan jeg sige at der har været år, hvor indtil halvdelen af min tid er gået med at ordne sager af forskellig karakter, sager fortrinsvis fra min valgkreds, at fremme afgørelser, at indhente motiveringer for afslag o. s. v. Der er mange mennesker, der ikke kan få ro i sindet, sålænge de må nøjes med et stykke papir med umotiveret afslag. Såsnart de har fået en forklaring, tegner det sig anderledes. Vi rigsdagsmænd, og vel ikke mindst rigsdagsmænd fra provinsen, har her et arbejde, hvis byrdefuldhed kun de få er kendt med. Vi har gjort, hvad vi kunne, og gør det fortsat, men det ville ikke være nogen skade til, om borgerne i almindelighed havde et sted, hvor de kunne henvende sig i den sikre bevidsthed, at det, de spurgte om, ville få en vederhæftig besvarelse. En rigsdagsmands arbejde er en tillidsmandsgerning, og denne arbejdets karakter må naturligvis bevares også på den måde, at der ydes vejledning i det enkelte konkrete tilfælde. En rigsdagsmand kan vel til syvende og sidst give bedre besked, end selv en ombudsmand kan give; der er nu engang ikke noget, der kan erstatte den personlige kontakt, men trods alt, en mere almen ordning vil nok have sine fordele.

Det er naturligvis ikke på forhånd givet, at et motiv som dette skal resultere i en ombudsmandsordning, men det peger i den retning, og forsåvidt kan vi fra socialdemokratisk side ikke have noget imod, at ordningen, dersom vi iøvrigt kan finde de rette former for den, prøves. Det kan imidlertid